Terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas

VADLĪNIJAS

NILLTFNL subjektiem un uzraudzības institūcijām

Saturs

Saīsinājumi un skaidrojumi 3

Ievads 5

1. Vispārējā informācija 6

a. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas aktualitāte Eiropā 6

b. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas vadlīniju izstrādes mērķis 7

c. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas vadlīniju izstrādes metodoloģija 7

2. Terorisma vispārējais raksturojums 8

a. Terorisma jēdziens 8

b. Terorismu veicinošie faktori 8

c. Terorisma veidi 9

d. Terorisma draudu subjekti jeb kas ir teroristi? 10

e. Vispārējā terorisma draudu situācija Eiropā 11

f. Vispārējā terorisma draudu situācija Latvijā 12

3. Terorisma finansēšanas vispārējais raksturojums 14

a. Terorisma finansēšanas subjekti jeb kas nodarbojas ar terorisma finansēšanu? 14

b. Terorisma finansēšanas avoti 15

c. Terorisma finansēšanas veidi 16

4. Proliferācijas finansēšanas vispārējais raksturojums 19

a. Proliferācijas un tās finansēšanas jēdziens 19

b. Starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteiktās sankcijas 20

I pielikums: Terorisma finansēšanas pazīmes un novēršana 23

a. Terorisma finansēšanas raksturīgās pazīmes 23

b. Risku novērtēšana un preventīvie pasākumi 24

c. Gadījumu analīze 25

II pielikums: Proliferācijas finansēšanas riski un to novēršana 28

a. Proliferācijas finansēšanas raksturīgās pazīmes 28

b. Risku novērtēšana un preventīvie pasākumi 29

c. Gadījumu analīze 32

Izmantotie materiāli: 35

Izmaiņu vēsture 36

Saīsinājumi un skaidrojumi

MK	Ministru kabinets
VDD	Valsts drošības dienests (iepriekš (pirms 2019.gada 1.janvāra) Drošības policija)
KD	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (Kontroles dienests)
NILLTFNL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums
IED	Improvizētais spridzeklis (*Improvized Explosive Device*)
SNP	Stratēģiskas nozīmes preces
FATF	*Financial Action Task Force*
IS	Teroristu organizācija *Islamic State (Daesh, ISIS/ISISL)*
AQ	Teroristu organizācija *Al-Qaeda*
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
Konvertīts	Persona, kura ir pieņēmusi islāmu savas dzīves laikā
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
Hawala	Islāma tradīcijās pieņemta naudas vērtības pārskaitījumu sistēma, kurā iesaistītās puses veic pārskaitījumus ar starpnieku palīdzību.
NRA	Nacionālais [terorisma finansēšanas un proliferācijas] risku novērtējums (*National Risk Assessment*)
Dark Web/ Darknet	Slēpti interneta serveru tīkli vai vietnes, kurām iespējams piekļūt vienīgi ar speciālām interneta meklēšanas vai pārlūku programmām
WMD	Masu iznīcināšanas ieroči

PF	Proliferācijas finansēšana
ES	Eiropas Savienība
ATM	Bankomāts
PLG	Patiesā labuma guvējs
FNTT	Lietuvas finanšu noziegumu izmeklēšanas dienests
RR	Kreisais politiskais grupējums *Red Roja*
PFLP	Teroristu organizācija *The Popular Front for the Liberation of Palestine*
PKK	Kurdistānas Strādnieku partija
GPS	Globālās pozicionēšanas sistēma
OFAC	ASV Ārvalstu kapitāla kontroles birojs, (*The Office of Foreign Assets Control*)

Ievads

Saskaņā ar Ministru Kabineta (turpmāk – MK) 2018. gada 11. oktobra rīkojuma Nr. 512 "Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai līdz 2019. gada 31. decembrim" 10.4.1. punktu Valsts drošības dienests (turpmāk – VDD) sadarbībā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestu (Kontroles dienests, turpmāk – KD) ir izstrādājis vadlīnijas Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTFNL) subjektiem un uzraudzības institūcijām izpratnes veicināšanai par terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanu.

Pirmajā nodaļā ir apkopota vispārīga informācija par terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas aktualitātēm, šo vadlīniju izstrādes mērķi un izmantoto metodoloģiju. Papildus tam un ar mērķi veicināt šī temata plašāku redzējumu vispārējā terorisma novēršanas kontekstā, vadlīniju otrajā nodaļā sniegts terorisma un tā jēdziena vispārējs raksturojums, kā arī informācija par terorisma izpausmēm un draudu situāciju Eiropā un Latvijā.

Trešajā nodaļā ir sīkāk uzskaitīti terorisma finansēšanas galvenie elementi, kam seko līdzīgs apraksts arī par proliferāciju (ceturtā nodaļa). Savukārt pielikumos ir apkopotas terorisma finansēšanas un proliferācijas raksturīgākās pazīmes un pasākumi to novēršanai.

Jānorāda, ka šīs vadlīnijas ir pirmais šāda veida dokuments, kuru sagatavojis VDD. Ņemot to vērā, kā arī apzinoties NILLTFNL subjektu un uzraudzības institūciju dažādās kompetences, vadlīnijas ir sagatavotas vispārīgā formā, lai iesaistītās institūcijas tās varētu piemērot atbilstoši savai specifikai.

Vadlīnijas ir paredzētas kā praktisks instruments NILLTFNL subjektiem un uzraudzības institūcijām terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas pasākumu plānošanā un realizēšanā. To saturs regulāri tiks atjaunots un papildināts gan atbilstoši izmaiņām terorisma draudu tendencēs, gan arī ņemot vērā NILLTFNL subjektu un uzraugu sniegtos komentārus un papildinājumus.

---

1. Vispārējā informācija

a. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas aktualitāte Eiropā

Terorisms ir viens no galvenajiem draudiem Eiropas valstu drošībai. Pēdējo gadu laikā vairākās valstīs tika paaugstināti terorisma draudu līmeņi, pamatojoties uz identificētajiem draudiem. Šos draudus apstiprina arī notikušie ar terorismu saistītie incidenti. Eiropas valstu drošības dienesti ir ieviesuši virkni pretterorisma pasākumu, kuru rezultātā lielākā daļa teroristu plānoto uzbrukumu tiek novērsti. Tajā pat laikā atsevišķos gadījumos teroristiem izdodas veikt uzbrukumus, izvairoties no drošības dienestu uzmanības piesaistīšanas. Piemēram, 2018. gadā tika organizēti 30 islāmistu teroristu[1] uzbrukumi, no kuriem 23 tika novērsti (skatīt tabulā).

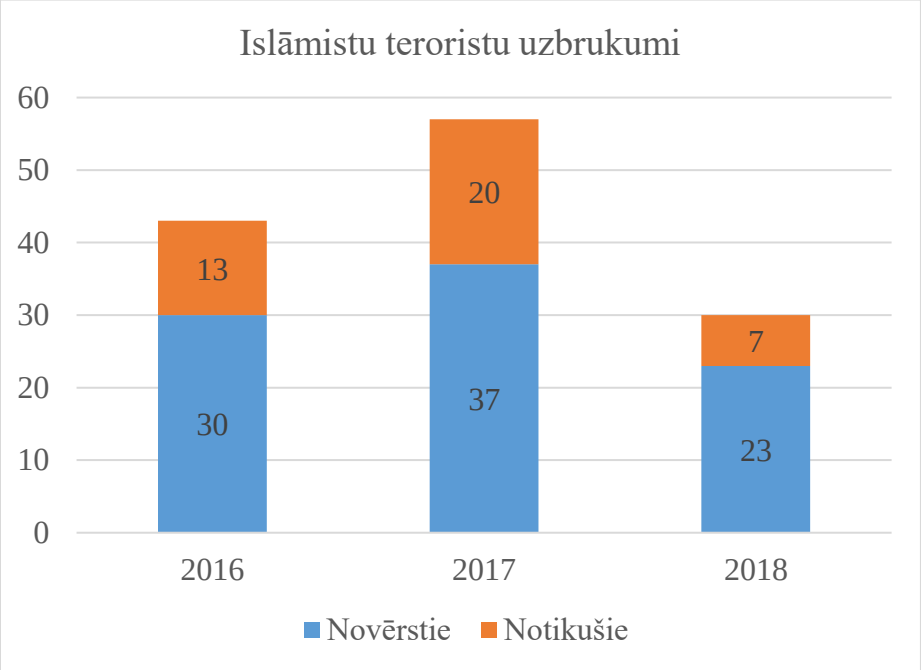

Jebkura terora akta veikšanai ir nepieciešami resursi, piemēram, improvizēto spridzekļu (*Improvised Explosive Device*; IED) izgatavošanai nepieciešamie materiāli. Gan liela mēroga, gan arī nelielu uzbrukumu veikšanas nodrošināšanai ir nepieciešami arī finanšu līdzekļi. Iespēja laikus identificēt tādus finanšu darījumus vai naudas plūsmas, kuras liecina par

[1] Islāmistu teroristi – personas, kuras pieņēmušas radikālo islāma interpretāciju, kas atbalsta vardarbīgu aktivitāšu veikšanu.

iespējamu šo līdzekļu izmantošanu terorisma nolūkiem, būtiski papildinātu terorisma novēršanas pasākumu kopumu un ļautu vēl efektīvāk cīnīties ar terorisma draudiem.

Papildus tam nozīmīga loma terorisma draudu mazināšanai ir arī stratēģiskas nozīmes preču (turpmāk – SNP) aprites ierobežošanai. Atsevišķu SNP nonākšana teroristu rokās var radīt nozīmīgus draudus Eiropas valstu drošībai.

b. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas vadlīniju izstrādes mērķis

Šo vadlīniju mērķis ir sniegt norādes NILLTFNL subjektiem un uzraugošajām institūcijām par terorisma finansēšanas un proliferācijas riskiem un to novēršanu. Vadlīnijas paredzēts atjaunot ar noteiktu regularitāti vai pēc nepieciešamības.

c. Terorisma finansēšanas un proliferācijas risku novēršanas vadlīniju izstrādes metodoloģija

Šo vadlīniju uzdevums ir veidot un atainot vienotu izpratni par:

- situāciju terorisma finansēšanas un proliferācijas novēršanas jomā,
- esošās situācijas novērtējumu un riskiem,
- nepieciešamajiem veicamajiem pasākumiem identificēto risku novēršanai.

Dokumenta gatavošanā tika ievērots princips, ka veicamajām aktivitātēm jābūt atbilstošām esošajai draudu situācijai un aktuālajām tendencēm pretterorisma un proliferācijas novēršanas jomās.

Ņemot vērā to, ka terorisma draudu līmenis Latvijā ir relatīvi zems un Latvijā līdz šim nav identificēti tieši terorisma finansēšanas gadījumi, par šāda veida noziegumu izmeklēšanu atbildīgajiem dienestiem pastiprināti jāseko līdzi tendencēm starptautiskā mērogā, kā arī jāņem vērā ārvalstu partneru un citu saistīto organizāciju pieredze šajā jomā. Līdz ar to arī šo vadlīniju sagatavošanā lielā mērā tika ņemti vērā arī starptautisko organizāciju (piemēram, *Financial Action Task Force*, turpmāk – FATF) rekomendācijas, kā arī citu valstu pieredze un risinājumi.

----

2. Terorisma vispārējais raksturojums

a. Terorisma jēdziens

Pasaules valstu starpā nav vienotas izpratnes par terorisma jēdzienu, tāpēc katra valsts un starptautiskā organizācija to definē saskaņā ar savu izpratni, vēsturisko pieredzi un vajadzībām. Terorisms kā jēdziens ir radies no latīņu vārda *terror,* kas nozīmē galējas bailes. Tieši baiļu radīšana savā pretiniekā (valstu valdībās, sabiedrībā vai tās daļā) ir viens no teroristu līdzekļiem, lai panāktu savu mērķu sasniegšanu.

Terorismu ir nepieciešams definēt, lai varētu saukt personas pie krimināltatbildības par konkrētu darbību veikšanu. Lielbritānijā terorisms ir definēts kā noteiktu darbību (vardarbība pret cilvēku, bojājumi īpašumam, personas dzīvības apdraudējums, kaitēšanas sabiedrības drošībai vai veselībai, elektronisko sistēmu apdraudēšana) veikšana vai draudēšana tās veikt, lai:

- ietekmētu valdību vai starptautisko organizāciju,
- iebiedētu sabiedrību vai tās daļu;
- sasniegtu politisku, reliģisku, rasu vai ideoloģisku mērķi.

Amerikas Savienotajās Valstīs terorisms ir definēts kā vardarbīgu vai cilvēka dzīvībai bīstamu darbību veikšana, lai:

- iebiedētu sabiedrību;
- ietekmētu valdības politiku izmantojot iebiedēšanu vai piespiešanu;
- ietekmētu valdības rīcību ar iznīcināšanu, nogalināšanu vai nolaupīšanu.

Vairākums no terorisma definīcijām paredz vardarbības izmantošanu vai tās draudus noteiktu mērķu (piemēram, reliģisku, politisku vai sociālu) sasniegšanai. Daudzās definīcijas ir iekļauta arī vēršanās pret civiliedzīvotājiem, sabiedrību vai tās daļu.

Latvijā terorisms ir definēts pēc darbības veidiem. Krimināllikuma 79.[1] pantā ir aprakstītas darbības (spridzināšana, dedzināšana, masveida iznīcināšanas ieroču lietošana, masveida saindēšana, ķīlnieku sagrābšana u.c.), kuras, ja veiktas ar noteiktu nolūku (iebiedēt iedzīvotājus, piespiest valsti izdarīt kādu darbību vai atturēties no tās u.c.), ir teroristiskas.

b. Terorismu veicinošie faktori

Pastāv vairāki faktori, kas veicina personu iesaistīšanos teroristiskās darbībās. Viens no šādiem faktoriem ir noteiktās sabiedrības grupās pastāvošā

neapmierinātība, kas ir lielākoties ir saistīta ar personu etnisko izcelsmi, rasi, tiesisko statusu, politiskajiem uzskatiem, reliģisko piederību un sociālekonomisko stāvokli. Šo neapmierinātību teroristi izmanto, lai iesaistītu personas vardarbīgās aktivitātēs, skaidrojot, ka tas ir vienīgais veids kā panākt situācijas uzlabošanos. Teroristiskās organizācijas savos propagandas materiālos izmanto dažādus tematus (piemēram, Rietumvalstu militārā klātbūtne musulmaņu valstīs, islāma zaimošanas gadījumi, dažādi diskriminācijas gadījumi), lai kūdītu noteiktas sabiedrības grupas uz iesaistīšanos teroristiskās aktivitātēs.

Papildus neapmierinātībai ar savu stāvokli sabiedrībā vēl viens nozīmīgs faktors ir konkrēts kritisks notikums (katalizators), kas cilvēkā rada iedomātu nepieciešamību rīkoties. Šie katalizatori var būt gan iekšēji (izmaiņas privātajā dzīvē, traumas, negadījumi), gan arēji (normatīvo aktu pieņemšana, valdības politikas izmaiņas, režīma maiņa, dabas katastrofas). Pēc saskares ar kritiskiem notikumiem dzīvē personas var strauji radikalizēties un iesaistīties teroristiskās darbībās.

c. Terorisma veidi

Sabiedrībā pastāvošo neapmierinātību teroristu grupas izmanto, lai formulētu ideoloģiju un noteiktu mērķus. Šie mērķi var būt saistīti ar valsts pārvaldes izveidošanu saskaņā ar noteiktas reliģijas principiem, utopiskas politiskas sistēmas izveidošanu, vai arī jaunas valsts izveidošanu konkrētā teritorijā. Ņemot vērā mūsdienās aktuālos terorisma draudus var izdalīt četrus terorisma veidus:

- reliģiski motivētais,
- kreisā spārna,
- labējā spārna,
- separātistu terorisms.

Šobrīd pasaulē kopumā lielākā daļa no teroristu organizācijām savu ideoloģiju balsta uz reliģijas radikālu interpretāciju, ar ko pamato vardarbības izmantošanu. Galvenokārt šeit ir runa par teroristu grupu radīto islāma radikālo interpretāciju, kas attaisno vardarbības izmantošanu reliģisko mērķu vārdā. Islāmistu teroristu galvenais postulētais mērķis ir izveidot uz islāma pamatiem balstītu valsts pārvaldi (Kalifātu), un šī mērķa vārdā ir pieļaujama vardarbības izmantošana pret visiem, kas kavē tā sasniegšanu.

Kreisā spārna teroristu grupas savu ideoloģiju visbiežāk balsta komunisma, marksisma vai maoisma idejās. Kreisā spārna teroristi savā ideoloģijā vēršas pret visu, kas viņu vērtējumā apspiež sabiedrības brīvību un

vienlīdzību (elites, valsts struktūras, kapitālisms, pārnacionālās organizācijas). Pretstatā citām teroristu grupām, kas par saviem ienaidniekiem pasludina salīdzinoši lielas sabiedrības grupas, kreisā spārna teroristi visu sabiedrību uzskata par saviem potenciālajiem sabiedrotajiem un vēršas pret salīdzinoši nelielu eliti un tās simboliem (politiskajām amatpersonām, policistiem, karavīriem, finanšu institūciju un lielo uzņēmumu vadītājiem, starptautisko organizāciju pārstāvjiem).

Labējā spārna teroristu grupas savā ideoloģijā definē noteiktu personu grupu, visbiežāk balstoties uz etnisko izcelsmi, rasi, reliģisko pārliecību vai valstisko piederību, kuru ir nepieciešams aizstāvēt no ārēja ienaidnieka (imigrantiem, etniskajām, reliģiskajām vai seksuālajām minoritātēm). Attiecīgi šo teroristu vērtējumā ārējais ienaidnieks ir vainojums pie aizstāvamās grupas neveiksmēm, kas attaisno vardarbības izmantošanu. Labējā spārna teroristi arī vēršas pret personām un grupām, kas aizstāv viņu ideoloģijā definēto ārējo ienaidnieku.

Separātistu teroristi cīnās par valsts izveidošanu noteiktā teritorijā, balstoties uz kādas etniskas grupas pašnoteikšanās tiesībām. Šīs teroristu grupas primāri vēršas pret tās valsts vai valstu varas iestādēm, kurā atrodas konkrētā teritorija.

d. Terorisma draudu subjekti jeb kas ir teroristi?

Teroristus jeb terorisma draudu subjektus iedala vairākās kategorijās, ņemot vērā to darbību koordinācijas līmeni, atrašanās vietu, izcelsmi un vairākus citus faktorus. Vispārīgi vērtējot, teroristus iedala 3 kategorijās:

- teroristu organizācijas – parasti atrodas ārpus Eiropas; to kontrolē var būt teritorijas; parasti nepieciešams regulārs un salīdzinoši liela apmēra finansējums;
- pašmāju teroristi/grupas – Eiropā dzimuši, auguši un socializējušies indivīdi, kuri radikalizējas radikālās islāma interpretācijas ietekmē un veic uzbrukumus; finansējuma nepieciešamība atkarīga no plānoto uzbrukumu apmēra;
- solo teroristi – pašmāju teroristi, kuri darbojas individuāli, papildus finansējumu parasti nepiesaista.

Teroristu organizācijas veic gan kaujinieku apmācību, gan uzbrukumu plānošanu, gan propagandas materiālu izgatavošanu, gan inovatīvu darbības veidu un ieroču sagatavošanu. Būtiskākie draudi, ko rada teroristu organizācijas ir:

- koordinētu uzbrukumu plānošana/organizēšana Eiropas teritorijā;
- propagandas materiālu izstrādāšana un izplatīšana, kas veicina radikalizāciju un jaunu sekotāju piesaistīšanu.

Divas nozīmīgākās teroristu organizācijas ir Sīrijā/Irākā bāzētais *Islamic State* (turpmāk – IS) un Afganistānā/Pakistānā bāzētā *Al-Qaeda* (turpmāk – AQ). Pilnīgākais teroristu organizāciju/grupējumu saraksts ir Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk – ANO) Drošības padomes 1999. gada 15. oktobra rezolūcijas 1267 un tās grozījumu ietvaros izveidotajā sankciju režīmā iekļautās organizācijas. Šim sankciju režīmam pakļautās organizācijas ir aizliegts finansēt un sniegt tām jebkāda cita veida atbalstu.

Pašmāju teroristi un viņu grupas veic lielāko daļu no Eiropas valstīs notikušajiem terora aktiem. Šīs personas iedvesmojas no teroristisko organizāciju sludinātās ideoloģijas, taču uzbrukumus veic pēc pašu iniciatīvas. Pašmāju teroristi veic nozīmīgākās terorisma atbalsta aktivitātēs:

- terorisma finansēšanu;
- propagandas materiālu izplatīšanu;
- kaujinieku vervēšanu un nosūtīšanu uz bruņoto konfliktu zonām.

Pašmāju teroristiem ir plašas zināšanas par konkrēto valsti, tradīcijām, simboliem, svētku datumiem, masveida pulcēšanās vietām, kas palīdz labāk plānot un sagatavot uzbrukumus.

Solo teroristi ir pašmāju teroristi, kuri darbojas individuāli. Viņu plānus un darbības ir sarežģīti iepriekš paredzēt un novērst, jo visas darbības tie plāno paši, bez komunicēšanas un citu cilvēku iesaistes.

e. Vispārējā terorisma draudu situācija Eiropā

Vairākās Eiropas valstīs (Francijā, Lielbritānijā, Vācijā, Beļģijā un Spānijā) saglabājas augsti terorisma draudi. IS šobrīd nav pietiekamu kaujas spēju, lai sagatavotu kaujiniekus un iesūtītu viņus Eiropā plaša mēroga uzbrukumu veikšanai. Tomēr Eiropā dzīvojošie IS atbalstītāji turpina iedvesmoties no grupējuma ideoloģijas un veic uzbrukumus pēc pašu iniciatīvas. Turklāt Eiropā dzīvojošie islāmistu teroristi turpina atbalstīt konfliktu zonās esošās teroristu organizācijas. Šobrīd ir ierobežotas iespējas aizceļot uz Sīriju un pievienoties IS, līdz ar to var prognozēt, ka pieaugs ceļošanas gadījumu skaits uz citām bruņoto konfliktu zonām.

Teroristi turpina būt inovatīvi un meklē aizvien jaunas uzbrukumu veikšanas metodes. Iepriekšējos gados, piemēram, notika vairāki uzbrukumi, kuros teroristi izmantoja automašīnas, lai ietriektos ar tām cilvēku pūlī. Pēdējā

laikā notikušajos terora aktos islāmistu teroristi pamatā izmantoja šaujamieročus un nažus, tomēr divos novērstos uzbrukumos bija iecerēts izmantot ricīna indi, kas arī ir salīdzinoši jauns darbības veids. Pēdējo divu gadu laikā ir pieaudzis novērsto uzbrukumu skaits, kuros Eiropā dzīvojošie islāmistu teroristi mēģina izmantot ricīna indi. Civiliedzīvotāji masveida pulcēšanās vietās un policisti šobrīd ir divi islāmistu teroristu prioritārie uzbrukuma mērķi.

Papildus otrās un trešās paaudzes imigrantiem, konvertītiem (personas, kuras ir pieņēmušas islāmu savas dzīves laikā) un ārvalstu studentiem paaugstinātam radikalizācijas riskam ir pakļauti arī migrācijas krīzes laikā ieceļojušie patvēruma meklētāji un pārnācēji no bruņoto konfliktu zonām. Nozīmīgi radikalizāciju veicinošie faktori ir ieslodzījuma vietas, teroristu propagandas izplatība internetā un salafisma atbalstītāju skaita pieaugums. Jāuzsver, ka minētās tendences var ietekmēt radikalizācijas procesus arī Latvijā.

Prognozes liecina, ka terorisma draudu situācija Eiropā 2019. gadā nemainīsies, un terorisma draudi saglabāsies paaugstinātā līmenī. Teroristu organizācijas ar propagandas palīdzību turpinās uzrunāt arvien jaunus sekotājus, kas veicinās radikalizācijas procesus un iesaisti teroristiskās aktivitātēs. Interneta pieaugošā loma radikalizācijas veicināšanā un terora aktu organizēšanai noderīgas informācijas izplatīšanā nodrošina to, ka terorismam var pievērsties jebkuras Eiropas valsts, tostarp arī Latvijas iedzīvotāji.

f. Vispārējā terorisma draudu situācija Latvijā

VDD rīcībā esošās informācijas analīze liecina, ka terorisma draudu līmenis pēdējos gados Latvijā nav mainījies un saglabājas relatīvi zems (krāsu kods – zils)[2]. Latvijā nav notikuši teroristu uzbrukumi un nav konstatētas personas vai organizācijas, kuras varētu klasificēt kā teroristiskas. Pieejamā informācija neliecina, ka Latvijas teritorija tiktu izmantota teroristiska rakstura darbību atbalstam ārvalstīs. Tāpat nav konstatētas indikācijas, kas liecinātu par teroristiski tendētu personu mēģinājumiem ieceļot Latvijā, ievest vai iegūt terora akta veikšanai nepieciešamos ieročus, sprāgstvielas, bīstamas vielas vai veikt potenciālo terorisma mērķu izlūkošanu.

Veicot musulmaņu vidē notiekošo procesu monitoringu, VDD nav konstatējis jaunas tendences, kas varētu veicināt radikalizācijas procesu

[2] Saskaņā ar Nacionālās drošības likumu VDD sadarbībā ar citām institūcijām ir izstrādājis terorisma draudu līmeņu sistēmu. Tā paredz četrus terorisma draudu līmeņus: zems (zils), paaugstināts (dzeltens), augsts (oranžs) un īpaši augsts (sarkans). Terorisma draudu līmeni izsludina iekšlietu ministrs, pamatojoties uz VDD priekšnieka ieteikumu.

izplatību. Vienlaikus VDD redzeslokā regulāri nonāk personas ar radikalizācijas riska pazīmēm, kuru izpētei tiek pievērsta pastiprināta dienesta uzmanība. Turklāt VDD turpina pievērst pastiprinātu uzmanību arī jau iepriekš VDD redzeslokā nonākušām personām, kuru aktivitāšu analīze liecina par iespējamu radikalizāciju. Šīs personas raksturo pārspīlēta interese par islāma radikālo interpretāciju un IS ideoloģiju, kā arī atsevišķos gadījumos kontakti ar personām, kuras ir pievienojušās teroristu grupējumiem. Konvertīti ir viena no galvenajām radikalizācijas riska grupām, kas potenciāli var iesaistīties teroristiskās darbībās.

VDD iegūtā informācija liecina, ka Sīrijā un Irākā turpina uzturēties vairāki Latvijas iedzīvotāji. Papildus tam VDD iegūtā informācija liecina, ka vairāki Latvijas iedzīvotāji Sīrijā ir nogalināti. Sīrijā esošie Latvijas iedzīvotāji rada arī terorisma finansēšanas riskus. Eiropas drošības dienestu pieredze liecina, ka Sīrijā un Irākā bāzētie islāmistu teroristi izmanto savus Eiropā dzīvojošos atbalstītājus, lai iegūtu no viņiem palīdzību savu darbību finansēšanai.

----

3. Terorisma finansēšanas vispārējais raksturojums

Saskaņā ar NILLTFNL (5. pants) terorisma finansēšana ir jebkādā veidā iegūtu finanšu līdzekļu vai citas mantas tieša vai netieša vākšana vai nodošana teroristu grupas vai atsevišķa terorista rīcībā ar mērķi tos izmantot vai zinot, ka tie tiks pilnīgi vai daļēji izmantoti, lai veiktu vienu vai vairākas teroristiskas darbības (darbību sīkāku uzskaitījumu skatīt likumā).

Terorisma finansēšana nav tieša iesaistīšanās teroristiskās darbībās, bet ir viena no terorisma atbalsta aktivitātēm. Termins ietver dažādu aktivitāšu kopumu, kuru mērķis ir naudas, citu finanšu instrumentu vai mantu iegūšana un mērķtiecīga novirzīšana terorisma atbalstīšanai. Pati darbība ietver ne tikai līdzekļu/mantas iegūšanu, bet arī novirzīšanu (piemēram, pārskaitīšanu), fizisku nogādāšanu, piemēram, teroristu organizācijām.

Eiropā esošie teroristu atbalstītāji terorisma finansēšanas aktivitātes visbiežāk veic ar mērķi atbalstīt:

- ārvalstīs bāzētās teroristu organizācijas;
- ārvalstu kaujinieku ceļošanu uz bruņoto konfliktu zonām;
- teroristu uzbrukumu sagatavošanu.

Papildus jānorāda, ka Eiropā notikušos teroristu uzbrukumus pamatā ir finansējuši paši to veicēji. Neliela mēroga terora akta organizēšana nerada lielas izmaksas. Savukārt teroristu organizācijām, kuru darbības nodrošināšanai ir nepieciešami ievērojami lielāki līdzekļi, no Eiropas atbalstītājiem saņemtais finansējums ir proporcionāli neliels un nenozīmīgs.

a. Terorisma finansēšanas subjekti jeb kas nodarbojas ar terorisma finansēšanu?

Terorisma finansēšanas aktivitātēs iesaistās dažādas personas un ar dažādu motivāciju. Visbiežāk identificētie terorisma finansēšanas subjekti ir:

- radikalizētas personas, kuras vēlas atbalstīt terorismu;
- teroristisko organizāciju pārstāvji, kuriem dots uzdevums iegūt finansējumu;
- nelegālu finanšu līdzekļu pārskaitījumu starpnieki, kuri gūst peļņu no terorisma finansēšanas darījumiem;
- teroristiskās darbībās iesaistīto personu radinieki un draugi, kuri atbalsta viņu aktivitātes vai vēlas snigt finansiālu atbalstu konkrētai personai; nereti no teroristu radiniekiem nauda tiek izkrāpta;

- personas un organizācijas, kuras piekrīt maksāt izpirkumu par, piemēram, gūstā paņemtu personu vai personu grupu.

Līdz ar bruņotā konflikta attīstību Sīrijā Eiropas valstīs veidojas labdarības organizācijas, kuru deklarētais mērķis ir sniegt atbalstu šajā konfliktu zonā esošajiem civiliedzīvotājiem. Drošības dienestu rīcībā esošā informācija liecina, ka atsevišķām labdarības organizācijām ziedotie līdzekļi pilnībā vai daļēji tiek izmantoti teroristisku darbību finansēšanai Sīrijā un Irākā vai arī ārvalstu kaujinieku nosūtīšanai uz šo konfliktu zonu. Tāpat arī Eiropas valstīs dzīvojošie radikālie musulmaņi ārvalstu kaujinieku ceļošanas atbalstīšanai jau ilgstoši veic privātas un mērķtiecīgas naudas vākšanas kampaņas mošejās un interneta sociālajos tīklos.

b. Terorisma finansēšanas avoti

Līdzekļus terorisma finansēšanai iegūst gan likumīgā, gan nelikumīgā veidā. Likumīgie veidi ir legāli gūtie ienākumi:

- darba alga,
- sociālie pabalsti,
- uzņēmējdarbība,
- īpašuma pārdošana,
- aizņēmumi,
- saņemtās dāvanas,
- kredīti,
- ziedojumi.

Svarīga problēma terorisma finansēšanas jomā ir sociālie pabalsti. Ja pārējos legāli gūtos ienākumus radikalizētie musulmaņi iegūst pirms došanās uz bruņoto konfliktu zonām, tad vairākas Eiropas valstis ir norādījušas uz to, ka drošības dienesti regulāri konstatē gadījumus, kad Sīrijā esošie ārvalstu kaujinieki turpina saņemt dažādus iepriekš Eiropas valstīs piešķirtos sociālos pabalstus. Ārvalstu kaujinieki tos izmanto teroristisku darbību finansēšanai.

Savukārt pretlikumīgās darbības, ar kurām tiek iegūti līdzekļi terorisma finansēšanai, ir:

- pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) krāpšanas shēmas,
- bezpeļņas/labdarības organizāciju līdzekļu izmantošana,
- kredītu izkrāpšana,
- aizņēmumu un nomas līgumu krāpšana,
- izspiešana (no privātpersonām un uzņēmumiem),
- laupīšana,
- cilvēku nolaupīšana, lai izspiestu izpirkuma naudu,

- kontrabanda (īpaši narkotiku, cigarešu, tabakas un dabas resursu),
- lietotu automašīnu tirdzniecība,
- kultūrvēsturisko/antīko objektu pārdošana,
- nodokļu iekasēšana teroristu kontrolētajās teritorijās,
- maksa par teroristu kontrolē esošu teritoriju šķērsošanu,
- viltotu identifikācijas dokumentu tirdzniecība.

Atsevišķi ārvalstu kaujinieki pirms došanās uz Sīriju ir pārdevuši vai atdevuši savus identifikācijas dokumentus, kas pēc tam tika izmantoti aizņēmumu ņemšanai un uzņēmumu dibināšanai, lai veiktu ekonomiskos noziegumus un terorisma finansēšanu. VDD rīcībā esošā informācija arī liecina, ka IS atbalstītāji grupējuma finansēšanai izvēlas veikt sīkus kriminālus pārkāpumus, kas ir saistīti ar zemu risku un zemu naudas apjomu, lai tādā veidā izvairītos no tiesību aizsardzības iestāžu un drošības dienestu uzmanības.

c. Terorisma finansēšanas veidi

Ņemot vērā pašlaik pieejamās plašās finanšu līdzekļu pārvietošanas iespējas, pastāv ievērojams skaits dažādu terorisma finansēšanas veidu. Visizplatītākie no tiem ir:

- skaidras naudas piegādes (kurjeri; *cash curriers*);
- dārgakmeņu piegādes;
- bankas kontā esošas naudas izņemšana bankomātos ārvalstīs;
- pārskaitījumi ar virtuālo/mobilo aplikāciju starpniecību;
- virtuālo valūtu pārskaitījumi;
- *Hawala* naudas nodošanas sistēmas (alternatīva/nelegāla naudas pārskaitīšanas sistēma, kas balstās uz iesaistīto personu uzticību);
- naudas pārskaitīšanas aģentūras (piemēram, *Western Union*);
- ziedojumi, tostarp tiešsaistē;
- kripto/virtuālās valūtas
- digitālie aktīvi;
- kopfinansēšana (*crowdfunding*)
- priekšapmaksas kartes;
- banku pārskaitījumi;
- pārskaitījumi ar banku mobilo aplikāciju starpniecību (*mobile banking*);
- pašfinansēšanās (indivīdi vai mazas teroristu grupas).

Analizējot citu valstu nacionālos risku izvērtējumus (turpmāk – NRA), kā visbiežāk izmantotā metode terorisma finansēšanai paredzēto līdzekļu pārvietošanai tika konstatēta skaidras naudas pārvadāšana, izmantojot kurjerus.

Mūsdienu tehnoloģiskās iespējas un islāmistu teroristu vidē izveidotie neformālo kontaktu tīkli nodrošina plašu iespēju klāstu legāli un nelegāli iegūto līdzekļu nogādāšanai konfliktu zonās. Legālā veidā iegūtos līdzekļus Eiropā dzīvojošie teroristu atbalstītāji teroristu grupām nosūta, izmantojot bankas pārskaitījumus vai naudas pārskaitīšanas aģentūras, un starpnieki šo naudu izņem kādā no bankomātiem konfliktu zonās vai kaimiņvalstīs.

Rietumvalstīs dzīvojošie islāmistu teroristi mērķtiecīgi vāc finansējumu arī dažāda veida aprīkojuma iegādei, lai to nosūtītu bruņoto konfliktu zonās bāzētajiem teroristu grupējumiem. Eiropas drošības dienestu vērtējumā IS pastāvīgi ir nepieciešams jauns aprīkojums (militārās un medicīnas preces, kā arī elektroniskās ierīces), lai uzlabotu grupējuma kaujas spējas, un šī mērķa sasniegšanai tiek izmantoti jau izstrādāti piegādes veidi un sociālie tīkli. IS kaujinieki var izmantot sociālos tīklus, lai aicinātu Rietumos dzīvojošos grupējuma atbalstītājus nosūtīt aprīkojumu uz Turciju tā tālākai nogādāšanai Sīrijā/Irākā.

Aprīkojuma pirkšana un nogādāšana bruņoto konfliktu zonās šobrīd ir viens no nozīmīgākajiem terorisma finansēšanas riskiem Eiropas valstīs. Tomēr pret IS izdarītais militārais spiediens un specifiski pretterorisma pasākumi padara aprīkojuma nodošanu islāmistu teroristu grupējumiem sarežģītāku.

Eiropas drošības dienestu vērtējumā tuvākajos gados pieaugs jau esošo tehnoloģisko iespēju izmantošana terorisma finansēšanai un tiks radītas arī jaunas metodes. Plašāka jau esošo tehnoloģisko iespēju izmantošana sarežģīs varas iestāžu iespējas atklāt un cīnīties ar terorisma finansēšanu. Turklāt konfliktu zonās bāzēto teroristu grupu saziņa ar potenciālajiem ziedotājiem jau šobrīd ir tehniski vienkāršāka, kas tikai paplašina šīs problēmas mērogu. Pieaugošā alternatīvo naudas nodošanas metožu, sociālo tīklu un šifrētās komunikācijas aplikāciju izmantošana padara efektīvāku finansējuma vākšanu tiešsaistē, sniedz iespēju sazināties ar lielāku cilvēku skaitu, kā arī samazina atklāšanas un kontroles iespējas.

VDD rīcībā esošā informācija liecina, ka tiešsaistes ziedojumu vākšana terorisma finansēšanai tuvākajā nākotnē kļūs nozīmīgāka un organizētāka. Ziedojumu vācēji var būt gan indivīdi, gan organizācijas, kas ir saistītas ar šķietami likumīgiem mērķiem. Naudas gala saņēmēju identifikācija var būt īpaši sarežģīta, ja tā, piemēram, ir saistīta ar dažādu projektu

(uzņēmējdarbības, politisku vai labdarības) īstenošanu konfliktu zonās un citās teritorijās, kurās darbojas islāmistu teroristu grupējumi.

Jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas, piemēram, anonimitāte, šifrēta komunikācija un finanšu kontroles režīmu apiešana, tuvāko gadu laikā tiks izmantotas, lai iegūtu, uzglabātu un nodotu līdzekļus terorisma finansēšanai. Šī tendence attiecas arī uz citām tehnoloģijām ar līdzīgiem parametriem, ieskaitot tiešsaistes tirdzniecības vietnes un *Darknet,* kas ir brīvi pieejams un sniedz augsta līmeņa anonimitāti nelegālo preču tirdzniecībā.

Drošības dienestu vērtējumā tradicionālie naudas nogādāšanas veidi kā banku pārskaitījumi, naudas pārskaitīšanas uzņēmumi, *Hawala* un naudas kurjeri arī turpmāk būs prioritārie naudas nogādāšanas veidi teroristu tīkliem, kuriem ir nepieciešama ilgstoša lielu naudas summu ievākšana un nodošana. Tāpat arī turpmāk teroristu grupām, kuras darbojas teritorijās ar vāju vai neattīstītu informācijas tehnoloģiju infrastruktūru, saglabāsies interese par naudas vai citu viegli izmantojamu vērtslietu iegūšanu, kuras ir biežāk un vieglāk lietojamas nekā kriptovalūtas.

---

4. Proliferācijas finansēšanas vispārējais raksturojums

a. Proliferācijas un tās finansēšanas jēdziens

Atbilstoši FATF definīcijai, proliferācija ir kodolieroču, ķīmisko, bakterioloģisko, bioloģisko, toksisko vai citu masveida iznīcināšanas ieroču (turpmāk – WMD), to nogādes līdzekļu un saistīto materiālu nodošana un eksports (piemēram, tehnoloģijas, preces, programmatūra, pakalpojumi vai ekspertu zināšanas).

- Nogādes līdzekļi: ballistiskās raķetes un citas bezpilota sistēmas, kas spēj nogādāt WMD un ir īpaši tam projektētas.
- Saistītie materiāli: materiāli, iekārtas un tehnoloģijas, uz ko attiecas valstu daudzpusējie līgumi un kas ir iekļautas valstu kontroles sarakstos dēļ iespējamās izmantošanas WMD izstrādei, ražošanai un pielietošanai.

Proliferācijas finansēšana (turpmāk – PF) ir finanšu līdzekļu vai citas mantas vākšana vai nodošana ar mērķi to izmantot WMD un to nogādes līdzekļu, kā arī saistīto materiālu ražošanai, iegūšanai, glabāšanai, izstrādāšanai, eksportam, pārkraušanai, starpniecībai, pārvadāšanai, nodošanai, uzkrāšanai vai izmantošanai. Proliferācijas finansēšana no terorisma finansēšanas galvenokārt atšķiras ar to, ka pārsvarā tiek izmantoti formālie finansēšanas sistēmas avoti (bankas un maksājumu iestādes, nevis skaidra nauda, kriptovalūtas, *hawala*, u.c.). Tādējādi tiek būtiski apgrūtināta tās atklāšana, jo vairums darījumu ir veidoti līdzīgi citiem legāliem darījumiem, lai neizceltos no kopējās ainas. Praktiski visi proliferācijas veicēji izmanto sarežģītas finanšu shēmas un daudzus pieseguzņēmumus, cenšoties savu darbību veikt jurisdikcijās, kur finanšu iestādēm ir zema izpratne par klientu izpēti un riskiem.

Proliferācija un tās finansēšana ir nopietns drauds katras valsts ekonomiskajai, politiskajai, kā arī starptautiskajai drošībai. Proliferācijas finansēšanas apkarošanas līdzekļi ir eksporta kontroles sistēma, normatīvās pārskatu sniegšanas prasības, mērķētas finanšu sankcijas, kā arī citi pasākumi, kas ir atkarīgi no eksporta kontroles iestāžu juridiskajām pilnvarām. Finanšu sektora kontroles pasākumi ir īpaši svarīgs līdzeklis, kas papildina, taču neaizvieto efektīvas eksporta pārbaudes.

Proliferācijas finansēšanā var izšķirt 3 posmus. Sākotnēji valsts vai organizācija veic naudas līdzekļu iegūšanu, dažkārt nelegālā veidā. Pēc tam iegūtie līdzekļi tiek iepludināti starptautiskajā finanšu sistēmā (veicot valūtas

maiņu, dažādas finanšu instrumentu operācijas vai finansējot legālu uzņēmējdarbību) Nesankcionētām valstīm tas nesagādā problēmas, taču tādas valstis kā Ziemeļkoreja un Irāna ir spiestas jau šajā posmā veikt dažādus sankciju apiešanas pasākumus. Visbeidzot apritē nokļuvušie līdzekļi tiek izmantoti proliferācijas finansēšanai, iegādājoties dažādus materiālus, tehnoloģijas un apmaksājot transportēšanas pakalpojumus. Tieši šajā posmā ir vislabākās iespējas identificēt proliferācijas darījumus, balstoties uz dažādām pazīmēm un darbību modeļiem (pielikums II).

Vairākumam valstu ir izveidota SNP aprites kontroles sistēma, lai novērstu WMD un to sastāvdaļu, kā arī citu specifisku preču un tehnoloģiju proliferāciju. Viens no galvenajiem šīs aprites kontroles mērķiem ir novērst SNP, kā arī sensitīvo preču (kas nav stratēģiskas nozīmes preces, bet tiek kontrolētas, ņemot vērā atsevišķus riskus, piemēram, konkrētu saņēmējvalsti) nonākšanu valstīs, pret kurām noteiktas sankcijas, terorisma riska valstīs vai teroristisko grupējumu rīcībā.

Proliferācijas veikšanai kā starpniekus bieži izmanto Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) reģistrētus uzņēmumus, kā arī sūtījumu re-eksportu, kas būtiski apgrūtina proliferācijas konstatēšanu. Izplatīti ir starpniecības darījumi ar SNP, kas ietver ieroču, munīcijas, militārās aviācijas un citas tehnikas nelikumīgu starptautisku pārvietošanu, tostarp uz terorisma riska valstīm un konflikta zonām. Bieži vien kuģu un lidmašīnu rūpnīcu produkti tiek izmantoti militārām vajadzībām to dubultā pielietojuma iespēju dēļ. Valstīs, kurās nenotiek SNP ražošana vai remonts, dažādi subjekti nodarbojas tieši ar starpniecības organizēšanu, piedāvājot savus pakalpojumus valstīm, kurās notiek bruņotie konflikti.

b. Starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteiktās sankcijas

Sankcijas ir atbilstoši starptautiskajām publiskajām tiesībām noteikti ierobežojumi vai aizliegumi. Tās nosaka starptautiska organizācija vai valsts attiecībā pret valsti, juridiskām vai fiziskām personām vai citiem identificējamiem subjektiem. Sankciju mērķis ir panākt drošību reģionā vai novērst apdraudējumus starptautiskam mieram un drošībai, kā arī panākt tādu valsts rīcību, kas nodrošinātu vai atjaunotu mieru, drošību un tiesiskumu valstī, pret kuru ir vērstas sankcijas.

Kopš 2017. gada arī Latvija ir noteikusi sankcijas pret atsevišķām personām. Koordinējošā iestāde sankciju jautājumos ir Ārlietu ministrija, kuras mājas lapā ir pieejama izsmeļoša informācija par sankcijām un visi sankciju saraksti. Savukārt Kontroles dienesta mājas lapā var atrast visas ANO, ES,

Latvijas nacionālās un ASV sankcijas vienkopus: http://sankcijas.kd.gov.lv/. Šajā vietnē informācija tiek atjaunota katru dienu.

ANO, ES un atsevišķu valstu noteiktās sankcijas visbiežāk nosaka tirdzniecības vai finanšu aizliegumus (eksports un robežkontrole, finanšu kontrole, līdzekļu iesaldēšana), tādējādi veidojot sistēmu, kas ļauj efektīvi cīnīties ar proliferāciju un tās finansēšanu. Nolūkā nepieļaut proliferācijas finansēšanu ir svarīgi veikt pārbaudes sankciju sarakstos, kā arī pārbaudīt, vai attiecīgās preces iespējams izmantot kā divējāda lietojuma preces. Taču jāatzīmē, ka veiksmīgai proliferācijas novēršanai nepietiek tikai ar formālu klientu saraksta pārbaudīšanu pret sankciju sarakstiem, jo šādi nav iespējams atklāt starpniekus un pieseguzņēmumus.

Ja likuma subjekti, kuri ir atbildīgi par sankciju ievērošanu un savu klientu pārbaudi, nav pietiekami informēti par proliferācijas riskiem un sankciju piemērošanu, kā arī nenotiek pietiekami stingra uzraudzība no regulatora puses, tad sankciju efektivitāte krasi samazinās, radot iespējas proliferācijas veikšanai.

Sankciju veidi:

- finanšu ierobežojumi — ierobežojumi attiecībā uz finanšu instrumentiem un finanšu līdzekļiem, kas pieder starptautisko publisko tiesību subjektam, fiziskai vai juridiskai personai, vai citam identificējamam sankciju subjektam vai ir sankciju subjekta valdījumā vai kontrolē;
- civiltiesiskie ierobežojumi — ierobežojumi attiecībā uz visa veida darījumiem ar citiem ekonomiskajiem resursiem, ja šo darījumu rezultātā šie resursi maina īpašnieku, un šo darījumu mērķis ir radīt un darīt pieejamus finanšu līdzekļus vai cita veida ekonomiskos resursus sankciju subjektam;
- ieceļošanas ierobežojumi — ierobežojumi sankciju subjektam ieceļot, uzturēties vai šķērsot Latvijas teritoriju tranzītā;
- stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi - aizliegums sankciju subjektam pārdot, piegādāt, nodot, eksportēt vai citā veidā atsavināt vai darīt pieejamas noteikta veida stratēģiskas nozīmes vai citas likumā noteiktas preces;
- tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi - aizliegts piedāvāt tūrisma pakalpojumus ceļošanai uz konkrētām teritorijām.

Vienlaikus kā sankcijas var tikt noteikti pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi, kas saistīti ar kādu no sankciju veidiem (piemēram, pakalpojumi, kas saistīti ar bruņojumu, interneta un telefonsakaru uzraudzīšanas aprīkojumu un programmatūru, u.c.)

I pielikums: Terorisma finansēšanas pazīmes un novēršana

Lai terorisma finansēšanas novēršanas pasākumi būtu efektīvi, nepieciešams izprast teroristu organizāciju un individuālo teroristu vai mazu grupu organizētās finanšu plūsmas. Šai izpratnei būtu jābūt pēc iespējas vienotai visu NILLTFNL subjektu vidū.

Jāuzsver, ka veidi, kādā notiek teroristu organizāciju vai nelielu grupu un atsevišķu indivīdu teroristisko darbību finansēšana, būtiski atšķiras. Indivīdu vai nelielu teroristu grupu darbības izmaksas parasti ir nelielas, tāpēc tās nereti iztiek ar jau esošajiem līdzekļiem vai piesaista nelielu finansējumu, izmantojot metodes, kas nerada aizdomas par terorisma finansēšanu (piemēram, ātrie vai patēriņa kredīti, slēpjot patieso izlietošanas mērķi, u.c.). Savukārt teroristu organizācijām (piemēram, IS, AQ), kuras pamatā atrodas ārpus ES robežām, regulārās izmaksas ir ievērojami lielākas. Tās veido:

- algas kaujiniekiem,
- sociālie pabalsti bojā gājušo kaujinieku ģimenēm,
- jaunu kaujinieku piesaiste,
- ieroči, sprāgstvielas, munīcija,
- propagandas izplatīšanas pasākumi,
- u.c.

Terorisma finansēšanas novēršanas aktivitātēm jābūt vispusīgām – tām jābūt vienlaicīgi vērstām pret līdzekļu/vērtību:

- iegūšanu (piemēram, ierobežot teroristu organizāciju ienākumu gūšanas avotus),
- pārvietošanu (piemēram, ierobežot teroristu piekļuvi un iespējas izmantot starptautiskās finanšu sistēmas),
- glabāšanu,
- izmantošanu.

Papildus tam jāvēršas arī pret personām, kuras koordinē terorisma finansēšanas un citus terorisma atbalsta pasākumus (piemēram, nodrošina loģistikas atbalstu). Iepriekšminēto pasākumu veikšanā nozīmīga loma ir efektīvai starpinstitūciju un arī starptautiskajai sadarbībai.

a. Terorisma finansēšanas raksturīgās pazīmes

Starptautiskajā praksē ir identificētas vairākas pazīmes, kas liecina par iespējamu terorisma finansēšanu:

- Sociālo pabalstu un stipendiju izmantošana terorisma finansēšanai;
- Skaidras naudas izņemšana (ATM) konfliktu zonās vai kaimiņvalstīs;
- Darījumi ar norēķinu karti konfliktu zonās vai kaimiņvalstīs;
- Uzņēmumu dibināšana ar mērķi veikt PVN vai nomas krāpšanu, gūstot ienākumus no viltus pirkumiem.
- Uzņēmuma patiesā labuma guvējam (turpmāk – PLG) nav atbilstošu finanšu resursu un pieredzes uzņēmējdarbībā.
- Vienlaicīga vairāku kredītu/aizņēmumu iegūšana.
- Patēriņa kredītu izņemšana, lai ceļotu uz valstīm, kurās notiek bruņotie konflikti, vai to kaimiņvalstīm.
- Pieteikumi palielināt kredītlimitu/ kredīta apjomu, bez skaidra iemesla vai ar ierobežotām atmaksas iespējām.
- Nesamērīga portatīvās datortehnikas iegāde.
- Nesamērīga komunikācijas aprīkojuma (rācijas, satelīta telefoni, priekšapmaksas kartes) iegāde.
- Neparasta un nesamērīga liela apjoma militārā aprīkojuma iegāde (apģērbs, zābaki, vestes, bruņu vestes).
- Neparasta lielas jaudas binokļu un nakts redzamības iekārtu iegāde.
- Ziedojumu vākšana humanitāriem mērķiem ar aizdomīgām pazīmēm (vispārīgi, neskaidri mērķi, neskaidra ziedojumu vācēja pārstāvētā organizācija (nepastāv vai nav reģistrēta), neskaidrs savākto ziedojumu gala saņēmējs, naudas vākšana, lai to tērētu konfliktu zonās vai to tuvumā, ziedojumu ieskaitīšana privātpersonu kontos).

b. Risku novērtēšana un preventīvie pasākumi

Ņemot vērā NILLTFNL subjektu darbības jomu dažādību, šajās vadlīnijās riska novērtēšana un preventīvie pasākumi ir aprakstīti vispārīgi. Tādējādi katra no iesaistītajām pusēm varēs tos piemērot atbilstoši savai specifikai.

Terorisma, tostarp arī terorisma finansēšanas, novēršanas pasākumi parasti ir saistīti ar kādu ierobežojumu ieviešanu, kas skar visu sabiedrību (piemēram, drošības pārbaudes pasažieriem un bagāžai lidostās). Līdz ar to šiem ierobežojumiem jābūt pamatotiem. Šādu pamatojumu vislabāk sniedz vispusīgs risku novērtējums, kas norāda uz kopējās drošības arhitektūras vājajiem posmiem un iespējamajiem risinājumiem.

Preventīvie pasākumi:

- ņemot vērā esošo terorisma draudu situāciju Latvijā un Eiropā, kā arī identificētos terorisma finansēšanas riskus un darbības veidus, NILLTFNL subjektiem jāziņo KD par katru aizdomīgu darījumu;
- efektīvi robežu apsardzes un muitas pasākumi, lai novērstu skaidras naudas, dārgakmeņu vai citu labumu pārvietošanu terorisma finansēšanas nolūkos;
- kredītkaršu izdevējiem jāziņo par darījumiem, kas saistīti ar valstīm, kurās bāzējas teroristu organizācijas (piemēram Afganistāna, Pakistāna (*AQ*) vai Sīrija, Irāka (IS));
- darījumu, tostarp ar alternatīvo naudas pārvedumu starpniecību, analīzē būtu jāņem vērā gan KD, gan arī citu tiesību aizsardzības iestāžu informācija par teroristu atbalsta tīkliem Eiropā un citām personām, kuras nodarbojas ar terorisma finansēšanas aktivitāšu koordināciju;

c. Gadījumu analīze

1) 2019.gada 12.februārī Lietuvas finanšu noziegumu izmeklēšanas dienests (turpmāk – FNTT) uzsāka izmeklēšanu aizdomās par Lietuvā bāzētā uzņēmuma *Virtualios Valiutos* saistību ar plašāku terorisma finansēšanas tīklu. Lietuvas varas iestādes savā paziņojumā norādīja, ka uzņēmums sniedza pakalpojumus ar IS saistītai interneta mājaslapai *Akhbar al-Muslimin*, kurā notika ziedojumu vākšana teroristu atbalstam, izmantojot kriptovalūtu *Bitcoin*. FNTT norādīja, ka *Virtualios Valiutos* apkalpoja šīs vietnes serverus, kuri nodarbojās ar kriptovalūtas pārskaitījumu veikšanu. Papildus tam FNTT ieguva informāciju, ka šajā mājaslapā ziedojumu vākšana darbojās desmit dienas, kuras laikā caur uzņēmuma serveri tika nosūtīti aptuveni 200 eiro. Šis konkrētais gadījums apliecina, ka teroristu atbalstītāji savu darbību finansēšanai var izmantot arī ārvalstīs bāzētus pakalpojumu sniedzējus, lai tādā veidā izvairītos no varas iestāžu redzesloka. Jānorāda, ka virtuālās valūtas aprite internetā netiek kontrolēta vai ierobežota. Kriptovalūtas darījumu nosacītā anonimitāte sniedz iespēju to izmantot arī dažādiem noziedzīgiem mērķiem, piemēram, terorisma finansēšanai.
2) 2019.gada 4.februārī Spānijā aizturēja 3 galēji kreisā politiskā grupējuma *Red Roja* (turpmāk – RR) locekļi, kurus tur aizdomās par terorisma finansēšanu. Spānijas varas iestādes paziņoja, ka aizturēto personu grupa nosūtīja finanšu līdzekļus vairākām organizācijām Palestīnā 2014. un 2015. gadā. Papildus tam personas nosūtīja naudu arī organizācijai *The*

Popular Front for the Liberation of Palestine (turpmāk – PFLP). Jāatzīmē, ka kopš 2002. gada PFLP ES ir atzīta par teroristu organizāciju. Šis piemērs parāda, ka teroristi var izmantot dažādas metodes, lai iegūtu līdzekļus savu darbību finansēšanai konfliktu reģionos, tostarp izmantot arī personu tīklu vai citas kontaktpersonas no Eiropas valstīm. Turklāt šis konkrētais gadījums arī apliecina, ka teroristu kaujinieki var izmantot politiskas organizācijas Eiropā, lai saņemtu finansiālu atbalstu.

3) 2019.gada 4.februāris: Francijā turpinās izmeklēšana pret *Bruno Vinay*, kuru tur aizdomās par atbalsta sniegšanu teroristiem un par terorisma finansēšanu. *B. Vinay* Francijā darbojās kā advokāts. Viņš sniedza juridisku atbalstu vairākiem Francijas pilsoņiem, kuri aizceļoja un pievienojās teroristu grupējumiem Sīrijā/Irākā. *B. Vinay* franču izcelsmes kaujiniekiem nosūtīja arī naudu, lai palīdzētu tiem izkļūt no IS kontrolētajām teritorijām Sīrijā/Irākā.
4) 2018.gada 10.oktobrī Beļģijas policija izmeklēšanas ietvaros nopratināja *Veronique Loute*, kuru tur aizdomās par teroristu grupējuma finansiālu atbalstīšanu. *V. Loute* nosūtīja aptuveni 65000 eiro savam dēlam *Sammy Djedou*, kurš 2013. gadā aizceļoja uz konflikta reģionu Sīrijā/Irākā un pievienojās IS. Jānorāda, ka izmeklēšanas laikā iegūtie pierādījumi apliecināja, ka *S. Djedou*, atrodoties konflikta reģionā, nodarbojās ar citu kaujinieku vervēšanu IS interesēs un terora aktu plānošanu Eiropas valstīs. Turklāt Beļģijas varas iestādes savā paziņojumā norādīja, ka *S. Djedou* bija iesaistīts arī 2015. gada novembra Parīzē un 2016. gada marta Briseles lidostā notikušo terora aktu plānošanā. *V. Loute* norādīja, ka viņa nebija informēta par dēla nodarbošanos Sīrijā/Irākā un sūtīja naudu viņa personīgajām vajadzībām. Šis gadījums apliecina, ka IS kaujinieki var izmantot savus kontaktus ar ģimenes locekļiem, draugiem vai citām kontaktpersonām, lai finansētu savas darbības Sīrijā/Irākā.
5) 2018. gada 19. jūnijā Beļģijā noslēdzās tiesas process pret četrām publiski neidentificētām personām, kuras atzina par vainīgām terorisma finansēšanā. Vīriešu grupa Beļģijā veica publisku kampaņu, lai iegūtu finanšu līdzekļu Kurdistānas Strādnieku Partijai (turpmāk – PKK), kas ES ir atzīta par teroristu organizāciju. Notiesātie vīrieši apmeklēja vietējos Beļģijas kurdu iedzīvotājus, lai no tiem iegūtu ziedojumus PKK mediju finansēšanai un kaujiniekiem noderīga ekipējuma iegādei. Šis piemērs apliecina, ka teroristu atbalstītāji izmanto dažādas metodes, lai finansētu savas darbības, tostarp izmantojot anonīmus ziedojumus, vēršoties pie Eiropas valstīs mītošajām etniskajām minoritātēm.

6) 2017. gada 5. decembrī Francijas policija aizturēja publiski neidentificētu pāri, kuru meita 2013. gadā aizceļoja uz Sīriju ar mērķi pievienoties IS. Francijas drošības dienests aizturēto pāri tur aizdomās par finansiāla atbalsta sniegšanu meitai, kamēr viņa atradās IS kontrolētajās teritorijās. Sievietes vecāki viņai pārskaitīja vairākus tūkstošus eiro, un šobrīd viņa atrodas bēgļu nometnē kurdu bruņoto spēku kontrolētajās teritorijās. Jāatzīmē, ka konfliktu zonās esošie teroristu atbalstītāji, lai iegūtu naudu, lūdz finansiālu atbalstu no saviem ģimenes locekļiem, radiniekiem un draugiem, kuri atrodas Eiropā. Kaujinieki šo naudu pieprasa, lai tādā veidā segtu savus ikdienas izdevumus, vai arī finansētu bēgšanu no bruņotā konflikta zonas. Daudzos gadījumos šī pārskaitītā nauda tiek izmantota tiešu teroristisku darbību finansēšanai.

II pielikums: Proliferācijas finansēšanas riski un to novēršana

a. Proliferācijas finansēšanas raksturīgās pazīmes

Pazīmes, kas var liecināt par proliferāciju vai tās finansēšanu (neviena no pazīmēm nevar būt kā vienīgā norāde uz personas iespējamo saistību ar proliferāciju):

- Viltotu dokumentu izmantošana (līgumi, izvešanas atļaujas).
- Čaulas uzņēmumu (atbilstoši NILLTFN likumam) vai fiktīvu uzņēmumu izmantošana.
- Neatbilstoši augstas summas maksāšana par precēm, preču iegādāšanās tieši zem daudzuma kontroles limita;
- Maksājumu aģentu izmantošana, maksāšana ar skaidru naudu par precēm vai transportēšanas pakalpojumiem, sākotnējo līdzekļu iemaksa skaidrā naudā.
- Personīgā konta vai kredītkaršu izmantošana uzņēmuma norēķinu veikšanai.
- Instrukcijas maksājumiem no personām, kuras nav norādītas līgumos.
- Informācijas slēpšana par gala lietotāju vai gala lietojumu, tās sniegšana tikai pēc atsevišķa pieprasījuma, informācija par gala lietojumu ir neskaidra vai neprecīza.
- Nesakrīt līgumos norādītais (nosaukumi, adreses) ar maksājumu mērķiem.
- Gala saņēmējam nav saiknes ar pircēju, nav zināšanu par produktu.
- Pasūtījumam nav saistības ar biznesu, nav darījumu vēstures, klienta vai gala lietotāja darbība neatbilst uzņēmējdarbības profilam.
- Pasūtījums veikts no citas valsts nekā gala saņēmēja valsts.
- Sūtījuma ceļš ir neloģisks (piemēram, "apļveida"), vairāku pārvadājumu veidu/pieturvietu izmantošana vienam sūtījumam.
- Kravu pārvadājumu uzņēmums norādīts kā preces saņēmējs.
- Tiek slēpti vai noklusēti transporta identifikācijas dati (kuģa nosaukums), sagrozīti konteineru numuri.
- Novērojama kuģu maršrutu nesakritība ar plānoto, globālās pozicionēšanas sistēmas (turpmāk – GPS) signāla ierīces atslēgšana riska valstu tuvumā (atbilstoši FATF sarakstam).
- Līgumā nav iekļauta apkalpošana, apmācības vai uzstādīšana.

- Tirdzniecības finansēšanas darījums ir saistīts ar pārvadājumu maršrutu, kas šķērso valsti, kur ir vāji eksporta kontroles noteikumi un to piemērošana (riska valstis kā Sīrija, Lībija, Jemena, utml.)
- Darījumā ir iesaistītas personas vai uzņēmumi, kas atrodas riska valstīs.
- Darījumā ir iesaistītas universitātes vai militāra rakstura iestādes, kas atrodas riska valstīs.
- Darījumā ir iesaistīti uzņēmumi, kuru produkcijai tiek piemēroti izņēmumi attiecībā uz sankcionētajām valstīm (humanitārā palīdzība – pārtika, medikamenti).
- Darījums saistīts ar preču nosūtīšanu, kas neatbilst parastajiem tirdzniecības modeļiem (vai iesaistītā valsts parasti importē/eksportē attiecīgās preces?).
- Klienta izpētes laikā atklāti fakti, kas liecina par ilggadēju sadarbību ar sankcijām pakļautu personu vai reģionu.
- Klients vai tā patiesais labuma guvējs ir no valsts, pret kuru ir piemērotas sankcijas (Ziemeļkoreja, Irāna).
- Uzņēmumu adreses sakrīt ar atsevišķu valstu vēstniecību vai citu valsts iestāžu adresēm.
- Neliels uzņēmums pārskaita lielas naudas summas, kas neatbilst biznesa apjomam.
- Pārskaitījumi vienmēr notiek tikai ASV dolāros.
- Uzņēmumi ilgstoši ir neaktīvi un tiek izmantoti, lai veiktu vairākus pārskaitījumus īsā laika posmā.
- Īsā laika posmā kopš konta atvēršanas tiek nomainītas uzņēmuma amatpersonas un īpašnieki.
- Darījumā iesaistītas finanšu iestādes, par kurām ir zināms, ka tām ir NILLTFN kontroles trūkumi, vai tās ir reģistrētas sankcionētās un riska valstīs.
- Iekārtu iegāde pa sastāvdaļām bez pamatojuma.

b. Risku novērtēšana un preventīvie pasākumi

Lai sekmīgi mazinātu un novērstu iespējamos proliferācijas gadījumus, likuma subjektiem ir jāapvieno uz noteikumiem un riskiem balstītas pieejas (*rule-based and risk-based approach*). Noteikumos balstīta pieeja paredz klientu pārbaudes pret ANO, ES, OFAC un Latvijas nacionālo sankciju sarakstiem, tādējādi nodrošinoties pret sankcionētu personu apkalpošanu. Ja likuma subjekta rīcībā ir informācija par klienta iespējamo saistību ar kādu no

personām, kas ir iekļauta sankciju sarakstā, padziļināta izpēte ir jāveic ne tikai attiecībā uz klientu, bet arī uz klienta pārstāvjiem, darījumu partneriem, patiesajiem labuma guvējiem un viņu radiniekiem.

Savukārt uz riskiem balstīta pieeja subjektu starpā var atšķirties, ņemot vērā subjekta darbības specifiku un vēlēšanos uzņemties risku. Lai ieviestu efektīvu risku kontroli, subjektiem nepieciešams izprast savas darbības iespējamos riskus, ņemot vērā savus biznesa procesus, klientu bāzi un pakalpojumu sniegšanas vai atrašanās vietas. Identificētie riski ir jānovērtē (pēc ietekmes un iespējamības) un jānodrošina to pastāvīga uzraudzība, kā arī jāveic padziļinātas pārbaudes gadījumos, kad tiek konstatētas attiecīgās pazīmes. Piemēram, ja klients veic preču transportēšanu uz ostām riska reģionos, ir vērts veikt papildus kuģu maršrutu pārbaudes, lai pārliecinātos par paziņoto maršrutu atbilstību. Uz riskiem balstītas pieejas īstenošanā liela loma ir publiski pieejamajai informācijai par valstīm, uzņēmumiem, transportlīdzekļiem un personām, kas ir iesaistītas sankciju apiešanā. Piemēram, par Ziemeļkorejas centieniem izvairīties no tai piemērotajām sankcijām regulāri tiek publicēti Apvienoto Nāciju ekspertu ziņojumi, kuros ir aprakstīti konkrēti sankciju pārkāpšanas un apiešanas gadījumi un to veicēji. Šādu informāciju ir ļoti ieteicams izmantot iekšējās kontroles sistēmu veidošanā un sadarbības partneru izvērtēšanā.

Augsta riska valstis. Jāņem vērā, ka galvenais proliferācijas riska radītājs ir tās valstis, kuras ir attīstījušas vai attīsta nelikumīgas bioloģisko, ķīmisko vai kodolieroču sistēmas. Ziemeļkoreja, Indija un Pakistāna ir valstis, kuras plāno uzturēt vai uzlabot savu esošo WMD arsenālu ar proliferāciju, savukārt Irāna ir kodolvalsts, kura dēļ plašajām sankcijām ir pilnībā atkarīga no proliferācijas, lai saglabātu savas kodolspējas. Līdz ar to visas robežojošās valstis arī var tikt uzskatītas par augsta riska valstīm, jo iespējamā preču transportēšana visbiežāk notiek caur kaimiņvalstīm, lai slēptu patieso gala mērķi. Par augsta riska valstīm jāuzskata arī tās, kur notiek karadarbība, netiek kontrolēta daļa no valsts teritorijas, vai ir aktīva dažādu teroristisko grupējumu darbība (Afganistāna, Sīrija, Lībija, Sudāna, Somālija, Jemena, utml.)

Atsevišķu reģionu un to finanšu iestāžu radīto risku apzināšanās (piemēram, Ķīnas un Austrumāzijas reģiona saistība ar Ziemeļkoreju) ir obligāts pirmais solis cīņā ar proliferāciju, lai pēc tam varētu ieviest atbilstošus risku kontroles pasākumus. Īpaša uzmanība jāpievērš mazattīstītiem reģioniem, jo nepietiekama robežu kontrole un attīstīts kontrabandas tīkls rada labvēlīgus apstākļus proliferācijas veikšanai, it īpaši valstīs, kuras robežojas ar riska

valstīm. Jāņem vērā augsta riska valstu tirdzniecības attiecības ar citām valstīm, jo tās var izmantot proliferācijas darījumu veidošanai.

Krievija. Ņemot vērā Latvijas ģeopolitisko situāciju, pastiprināta uzmanība jāpievērš arī darījumiem ar Krieviju un preču transportēšanai caur tās teritoriju. Dēļ Krievijas rūpniecības un ekonomikas ciešajām saitēm ar militāro nozari bieži it kā tautsaimniecībai paredzēti produkti tiek izmantoti militārām vajadzībām. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ pret Krieviju tiek plaši izmantotas ekonomiskās sankcijas, kas tieši nav saistītas ar proliferāciju. Krievija arī sadarbojas ar citām sankcionētajām valstīm (Irāna, Ziemeļkoreja), kas rada papildus risku tikt netieši iesaistītiem sankciju apiešanas īstenošanā.

Ziemeļkoreja. Dēļ pastāvīgajiem centieniem izveidot savu kodolarsenālu Ziemeļkoreja pašlaik ir galvenais proliferācijas risku avots. Dažādi pētījumi norāda uz Ziemeļkorejas centieniem piekļūt globālajai finanšu sistēmai, izmantojot dažādus starpniekuzņēmumus un sadarbības līgumus ar citām valstīm un to iestādēm, it īpaši Ķīnas finanšu sektora uzņēmumiem. Jāatzīmē, ka Ziemeļkoreja neaprobežojas tikai ar centieniem iegūt kodolmateriālus un raķešu sastāvdaļas, bet veic arī parasto ieroču tirdzniecību un kontrabandu, lai iegūtos finanšu līdzekļus izmantotu kodolprogrammas attīstībai. Šiem nolūkiem tiek izmantotas plašas un sarežģītas savstarpēji saistītu uzņēmumu struktūras, kuru īpašniekiem un vadītājiem nav redzamas saistības ar Ziemeļkoreju. Tas rada situācijas, kad finanšu iestādes neapzināti iesaistās nelegālas tirdzniecības atbalstīšanā un finanšu plūsmas nodrošināšanā.

Lai gan Ziemeļkoreja iegādājas vairumu no nepieciešamajām kodoltehnoloģijām no ārvalstīm, tomēr atsevišķus produktus tā ir spējīga saražot pati. Tie bieži tiek eksportēti uz citām valstīm, kuras ir ieinteresētas kodoltehnoloģijās (Sīrija, Ēģipte, Irāna, u.c.). Šis piemērs norāda uz to, ka uzmanība ir jāpievērš ne tikai preču virzībai uz proliferācijā iesaistītajām valstīm, bet arī izejošajām precēm. Ziemeļkoreja veic aktīvu uzņēmējdarbību sadarbībā arī ar Singapūru, Honkongu un Malaiziju, izmantojot šo valstu finansiālās iestādes gan pārskaitījumu veikšanai, gan uzņēmumu finansēšanai.

Irāna. Pret Irānu vairākkārtīgi ir tikušas mainītas tai noteiktās sankcijas, kas apgrūtina finanšu iestāžu izpratni par aktuālo situāciju. Pašlaik ES cenšas izveidot ciešākas tirdzniecības saistes ar Irānu, savukārt ASV ir pastiprinājusi sankciju režīmu, lai piespiestu Irānu atteikties no savas kodolprogrammas attīstības. Šāda situācija rada riskus finanšu iestādēm pārkāpt ASV noteiktās sankcijas, veicot ES ieskatā atļautu tirdzniecības finansēšanu vai ar preču kustību saistītus pārskaitījumus. Turklāt joprojām spēkā ir ANO noteiktās sankcijas pret vairākām Irānas iestādēm, uzņēmumiem un personām. Īpaša

uzmanība ir jāpievērš iespējamai uzņēmumu un personu saistībai ar Irānas Revolucionāro gvardi, kurai ir plaša saistība ar visdažādākajiem Irānas sabiedrības locekļiem, kā arī daļēja kontrole par lielu daļu no uzņēmējdarbības. Ja finanšu iestādes vēlas apkalpot ar Irānu saistītas naudas plūsmas un uzņēmumus, tad ir jāveic atbilstoši risku novērtējumi un jāievieš kontroles pasākumi, lai izvairītos no nepatīkamām sekām.

Atkarībā no sava darbības modeļa, likuma subjekti var iekļaut riskus un pazīmes savās klientu izpētes procedūrās, automātiskajās darījumu kontroles sistēmās, aizdomīgu darījumu ziņošanas procedūrās, utt. Jāatzīmē, ka viens no galvenajiem izaicinājumiem pazīmju automātiskas kontroles sistēmas izveidē ir izvairīšanās no pārāk liela apjoma viltus pozitīvajiem gadījumiem. Tas būtiski mazina sistēmas efektivitāti un lieki tērē resursus, neļaujot pilnvērtīgi pārbaudīt visus potenciālos gadījumus. Lai to novērstu, nepieciešams:

- Noteikt kontrolējamās pazīmes atbilstoši savas darbības profilam un riskiem.
- Prioritizēt un piešķirt īpatsvaru pazīmēm (piemēram, maksājumu pakalpojumu vai kredītu gadījumā pazīmju īpatsvars atšķirsies), klientu lokam, ģeogrāfiskajiem faktoriem (produktu un pakalpojumu ražošanas vai sniegšanas vieta), klientu darbības ciklam, darījuma posmiem, utt.
- Veidot pazīmju kopumus (*patterns*), kas atbilst tipiskākajiem proliferācijas finansēšanas darbības modeļiem.
- Periodiski izvērtēt kontroles sistēmas darbību un konstatēto pazīmju atbilstību patiesajai klienta darbībai.

c. Gadījumu analīze

1) Krievijas pilsonis X ar Latvijā reģistrētu uzņēmumu nodarbojās ar tehnoloģisku materiālu prettiesiskas proliferācijas organizēšanu no ASV uz Krieviju *(*ASV ražotas mikroshēmas tika nogādātas uz Krieviju iespējamai izmantošanai militārajā rūpniecībā). Mikroshēmas tika saņemtas no ASV ar kurjerpastu, pēc tam pašrocīgi izvestas uz Krieviju ar vilcienu. Tika arī nosūtīts pieteikums ASV attiecīgajām iestādēm, lai iegūtu atļauju liela apjoma mikroshēmu iegādei, kā gala lietotājs tika norādīts uzņēmums, kura ražoto produkciju iespējams izmantot militārām vajadzībām. Pēc pieteikuma noraidīšanas tika veikti atkārtoti mikroshēmu sūtījumi ar kurjerpastu, izmantojot viltotus rēķinus. Nauda tika pārskaitīta no X piederoša Krievijas uzņēmuma uz X Latvijas uzņēmumu un pēc tam ASV mikroshēmu ražotājam.

2) Latvijā reģistrēti uzņēmumi A un B bija iesaistīti militārām vajadzībām izmantojamu eļļu piegādēs no Baltkrievijas un Krievijas uz Sīriju. Piegāde notika caur Latviju, izmantojot Rīgas ostas uzņēmumu infrastruktūru. Atsevišķos gadījumos minēto preču nosūtīšanai tika izmantotas Sīrijas kaimiņvalstu ostas (nesūtot preces no Rīgas uzreiz uz Sīriju), lai izvairītos no sankciju pārkāpšanas. Samaksu par precēm un to nosūtīšanu Latvijā reģistrētie uzņēmumi organizēja caur ārzonu uzņēmumiem.
3) Latvijā reģistrēti uzņēmumi A un B bija iesaistīti kodolindustrijā izmantojamu materiālu tranzītā uz Sīriju no Baltkrievijas uz Latviju, preces pavaddokumentos norādot neatbilstošus preču kodus. Baltkrievijas uzņēmums X veica neveiksmīgu mēģinājumu caur Latviju nosūtīt silīcija šķiedru uz Sīriju (šķiedra dēļ tās parametriem uzskatāma par sensitīvu preci, kuru iespējams izmantot raķešu izstrādāšanā).
4) Bankā tika identificēts maksājums par preču piegādi no valsts X Ziemeļāfrikā uz valsti Y, kurai ir kopēja robeža ar Irānu. Veicot piegādes dokumentu papildus pārbaudi, banka atklāja, ka preces galamērķis ir Irāna.
5) Bankā tika pieteikts maksājums par kravu (starp 2 uzņēmumiem, kas nodarbojas ar loģistiku). Pēc bankas pieprasījuma tika uzrādīti papildus dokumenti, tostarp fraktēšanas rēķins (bill of lading). Veicot rēķina numura izsekošanu, tika konstatēts, ka galamērķis ir Irāna.
6) Ārzemnieks A nodibināja tirdzniecības uzņēmumu Z citā valstī. Bankas uzmanību piesaistīja neierasti liels kredītapgrozījums, padziļinātās izpētes laikā tika noskaidrots, ka A darbinieks X ir darbinieks arī citā uzņēmumā, kuram sakrīt telefona numurs ar uzņēmumu Z. Tālāk tika noskaidrots, ka telefona numurs ir saistīts ar vēl 2 uzņēmumiem, par kuriem bankas rīcībā bija informācija, ka to akcionāri ir no Irānas un iesaistīti darījumos Irānā. Tika secināts, ka Z darbojas kā pieseguzņēmums.
7) Rūpnīca Eiropā pārdeva savus produktus (spiediena rādītājus) starpniekam, kurš tos piegādāja uz valsti B Austrumāzijā. Tālāk tie ar lidmašīnu caur citu B pilsētu tika nogādāti Ziemeļkorejas uzņēmumam C, kurš tos, savukārt, nodeva citam Ziemeļkorejas uzņēmumam D, kas piedalījās raķešu ražošanā.

8) Personai A piederēja uzņēmums X valstī Y Dienvidaustrumāzijā. A darījumu partneris bija Ziemeļkorejas uzņēmums Z, kas nodarbojās ar jūras pārvadājumiem. Uzņēmums X sniedza ar jūras pārvadājumiem saistītus pakalpojumus. Izmeklēšanas laikā tika konstatēts, ka uzņēmums Z ir iesaistīts ieroču piegādē no Kubas uz Ziemeļkoreju, un uzņēmums X ir veicis maksājumu par Z piederoša kuģa jūras kanāla šķērsošanu. Persona A bija devusi piekrišanu izmantot X kontus uzņēmuma Z interesēs, līdz ar to laika periodā no 2009. līdz 2013. gadam caur A kontiem tika veikti vairāk nekā 600 pārskaitījumi (kopsummā ap 40 miljoniem USD).

Izmantotie materiāli:

1) Latvijas Nacionālais risku novērtējums (NRA) par 2017. un 2018. gadu.
2) Citu valstu NRA.
3) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums (NILLTFNL).
4) VDD publiskais pārskats par 2018. gadu.
5) FATF 2018. gada oktobra ziņojums *"Terrorist Financing Disruption Strategies".*
6) FATF 2001. gada oktobra ziņojums *"FATF IX Special Recommendations".*
7) FATF ziņojums *"*ISIL, Al-Qaeda and Affiliates Financing*".*
8) Jonathan Brewer. *"The Financing of WMD Proliferation: Conducting Risk Assesments"*. Center for a New American Security, November 2018.
9) Jonathan Brewer. *"The Financing of Nuclear and Other Weapons of Mass Destruction Proliferation"*. Center for a New American Security, January 2018.
10) Jonathan Brewer. *"Study of Typologies of Financing of WMD Proliferation"*. Centre for Science and Security Studies at King's College, London, October 2017.
11) Monetary Authority of Singapore. *"Sound Practices To Counter Proliferation Financing"*.
12) FATF 2018. gada ziņojums *"Guidance on Counter Proliferation Financing"*.
13) Emil Dall, Tom Keatinge, Andrea Berger. "*Countering Proliferation Finance: An Introductory Guide for Financial Institutions*". Royal United Services Institute, London, April 2017.
14) Andrea Berger, Anagha Joshi. "*Countering Proliferation Finance: Implementation Guide and Model Law for Governments*". Royal United Services Institute, London, July 2017.
15) Apvienoto Nāciju Drošības padomes ekspertu ziņojumi par Ziemeļkorejas aktivitātēm masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanā. https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1718/panel_experts/reports
16) OECD AML/CTF vadlīnijas nodokļu revidentiem. https://www.oecd.org/tax/crime/money-laundering-and-terrorist-financing-awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf

---

Izmaiņu vēsture

1) 14.06.2019 papildināti resursi ar UN ziņojumiem par Ziemeļkoreju un OECD vadlīnijām nodokļu revidentiem, papildināts uz riskiem balstītas pieejas apraksts (30. lpp.)